

Концептуальні засади фінансового механізму державно-приватного партнерства

Обґрунтовано доцільність розвитку партнерських відносин держави і бізнесу задля покращення фінансування соціально-економічної інфраструктури в Україні. Розкрито зміст поняття «державно-приватне партнерство» відповідно до функціонального, фінансового, соціального та правового підходу, а також виділено його сутнісні складові. Аргументовано, що дії та заходи державно-приватного партнерства реалізуються через фінансовий механізм, внаслідок чого досліджено концептуальні аспекти таких суміжних понять, як «механізм» та «фінанси». На основі аналізу трактувань зазначених дефініцій надано авторське визначення фінансового механізму державно-приватного партнерства як сукупності фінансових форм, методів, важелів та інструментів організації фінансових відносин в сфері співпраці органів державної влади і приватного сектора з метою розроблення, затвердження та реалізації проектів, спрямованих на соціально-економічний розвиток країни чи окремої території. Акцентовано увагу на проблемах функціонування згаданого механізму в умовах економічної нестабільності, а також необхідності його вдосконалення з метою модернізації об'єктів інфраструктури, забезпечення сталого людського розвитку та задоволення потреб громадян.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; фінансовий механізм; фінансові ресурси; економічна та соціальна інфраструктура.

Актуальність теми. В Україні та світі все частіше спостерігається тенденція до активізації відносин держави і приватного бізнесу. Реалізація численних соціально-економічних завдань країни пов'язана з постійно зростаючими обмеженнями в фінансовій сфері, а також із необхідністю підвищення якості соціальних послуг та інфраструктури. У зв'язку з цим невід'ємною умовою ефективного функціонування економіки є дієвість фінансового механізму державно-приватного партнерства, спрямованого на вирішення фінансових, економічних та соціальних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Вагомий внесок у наукове обґрунтування доцільності розвитку партнерських відносин держави і бізнесу зробили такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як Я.Бісман, А.Беліцька, В.Варнавський, П.Гільон, О.Гош, І.Запатріна, Т.Лебеда, М.Лефебр, Й.Де Местер, В.Міхеєв, І.Нейкова, П.Снельсон [1–15] тощо. Попри наявність достатньої кількості наукових доробок вчених у сфері державно-приватного партнерства, дослідження сутності фінансового механізму його реалізації практично відсутні. Відтак, актуальним є дослідження концептуальних засад згаданого механізму задля покращення фінансової взаємодії держави і підприємницьких структур.

Метою статті є узагальнення наукових напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно висвітлення основних концептуальних підходів до з'ясування сутності фінансового механізму державно-приватного партнерства, і на цій основі здійснення його авторського трактування.

Викладення основного матеріалу. Потреба органів державної влади у фінансуванні інфраструктурних об'єктів, а також зростаючий інтерес українських компаній до освоєння нових напрямків діяльності потребують обговорення й прийняття рішення про співпрацю, що дасть змогу врегулювати проблемні ситуації, знизити рівень ризиків і підвищити якість надання соціальних послуг населенню.

У зв'язку з цим необхідно дослідити теоретичні аспекти та особливості функціонування державно-приватного партнерства в Україні та світі.

Для дослідження сутності державно-приватного партнерства, необхідно розглянути основні підходи та джерела, в яких містяться відомості щодо даного терміну, ступеня розробленості цієї проблематики в економічній літературі.

Згаданий термін часто застосовується в зарубіжній науковій літературі. Відповідно до особливостей виконання функцій учасниками державно-приватного партнерства в наукових працях простежується функціональний підхід до розуміння даної дефініції. Більшість визначень вказують на виконання функцій приватним партнером з проектування, фінансування, будівництва, модернізації, експлуатації та обслуговування об'єктів державної власності або пов'язаними з ними послугами. Зокрема, цей підхід знайшов своє відображення в працях таких бельгійських дослідників, як Жан Б'єсманс, Філіп Жійон, Жак де Меестер і Марк Лефевр, які пропонують наступне визначення: «Державно-приватне партнерство – це сукупність операцій, які здійснюються замовником і виконавцем проекту та передбачають декілька етапів його реалізації: проектування, будівництво, впровадження, технічне обслуговування,

фінансування з метою надання державних послуг чи виконання робіт в довгостроковій перспективі і розподілу ризиків між учасниками» [15, с. 5]. Проте таке трактування не відображає фінансової значимості кожної із сторін партнерства та сферу реалізації співпраці.

Натомість американський науковець Альберт Н. Лінк зосереджує увагу на фінансовому підході державно-приватного партнерства, зазначивши наступне: «Якщо говорити про державно-приватне партнерство, то поняття «державний» означає використання ресурсів штатів, державних та місцевих ресурсів на інноваційний розвиток об'єктів економічної інфраструктури. «Приватний» в даному випадку пов'язаний з використанням фінансових, виробничих, інтелектуальних ресурсів приватного партнера на інновації економічного сектору» [17, с. 1–2]. Відтак партнерство держави і бізнесу розуміється автором як фінансові взаємовідносини, пов'язані з інноваціями. Проте ми не поділяємо позицію стосовно реалізації проектів державно-приватного партнерства винятково в економічній сфері, оскільки не менш важливими є також соціальні проекти.

Соціальний аспект реалізації спільних проектів державних органів влади і підприємницьких структур відображено у визначенні іспанського вченого Франсеска Медалла Вела: «Державно-приватне партнерство в сфері фінансування інфраструктури є механізмом, який дозволяє державним організаціям контролювати здійснення видатків задля скорочення дефіциту бюджетних коштів і збільшення можливостей інвестування в соціальні проекти» [18, с. 81].

На думку зарубіжних науковців, державно-приватне партнерство реалізується як договірні відносини між державними органами влади і приватним сектором з метою отримання соціально-економічних вигод його учасниками. Зокрема, Пітер Снелсон стверджує «Державно-приватне партнерство – це взаємовідносини, які виникають між державним і приватним сектором з метою розподілу ризиків і вигод від здійснення якого небудь заходу. Воно представляє форму організації постачальницьких і договірних відносин» [13, с. 31].

Російські науковці також акцентують увагу на вирішенні соціально-економічних завдань при реалізації проектів партнерської взаємодії держави і приватного сектору. Підтвердженням цього є висловлювання В.А. Міхеєва: «державно-приватне партнерство спрямоване на досягнення загальних цілей, вирішення актуальних соціально-економічних завдань» [10].

Разом з тим російські вчені акцентують увагу на правових відносинах держави і бізнесу, які здійснюються з метою реалізації великомасштабних проектів в різних сферах життєдіяльності суспільства, а саме як у виробничій інфраструктурі, так і соціальній сфері.

Так, В.Г. Варнавський вважає, що «державно-приватне партнерство представляє юридично оформлену (як правило, на фіксований термін), базовану на співінвестуванні і розподілі ризиків систему відносин між державою та муніципальними утвореннями, з одної сторони, і громадянами та юридичними особами – з другої, предметом якої виступають об'єкти державної чи муніципальної власності, а також послуги, надані державними або місцевими органами влади, організаціями, установами і підприємствами» [5, с. 46].

У правовому аспекті визначає сутність досліджуваного поняття і А.В. Беліцька: «Державно-приватне партнерство – це юридично оформлена на визначений термін, заснована на об'єднанні вкладів і розподілі ризиків співпраця державного та приватного партнерів з метою вирішення державних і суспільно важливих завдань, які здійснюються шляхом реалізації інвестиційних проектів відносно об'єктів, що знаходяться в сфері публічного інтересу і контролю» [3, с. 8].

Таким чином, зарубіжні науковці під державно-приватним партнерством розуміють співпрацю між державним і приватним секторами, яка регулюється правовими нормами і здійснюється на основі досвіду кожного з партнерів і найкращим чином відповідає чітко визначеним суспільним потребам завдяки відповідному розподілу ресурсів, ризиків і соціально-економічних вигод.

Взаємовідносини держави і приватного сектору поглиблюються і в нашій країні, що дає змогу інвестувати кошти у стратегічно важливі галузі економіки і підвищувати соціальний добробут населення. Тому сутності поняття «державно-приватне партнерство» присвячено широке коло вітчизняних наукових праць.

Українські дослідники здебільшого вважають, що співпраця держави і бізнесу здійснюється з метою покращення фінансових і матеріальних результатів діяльності, отримання соціально-економічних вигод учасників партнерства. Так, науковці І.Запатріна й Т.Лебеда стверджують, що взаємодія держави та приватного сектору здійснюється з метою вирішення суспільно-важливих проблем в інтересах суспільства в цілому чи окремої територіальної громади [9, с. 57]. Таку позицію підтримує О. Гош, вказуючи на те, що співпраця держави та бізнесу виникає тільки тоді, коли є впевненість в отриманні теперішньої чи майбутньої вигоди для кожного з учасників партнерства [6, с. 91–92]. Зосереджуючи увагу на збалансуванні інтересів між державою та бізнесом, вчений стверджує, що якщо баланс інтересів існує, то держава і бізнес отримують вигоди, недосяжні при спробі самостійного інвестування. Однак, при зникненні економічних вигод партнерів співпраця припиняється.

В процесі дослідження сутності поняття державно-приватного партнерства українські науковці акцентують увагу на особливостях реалізації проектів в різних сферах економічної та соціальної життєдіяльності суспільства. Так, І.С. Нейкова вважає, що «концепція державно-приватного партнерства

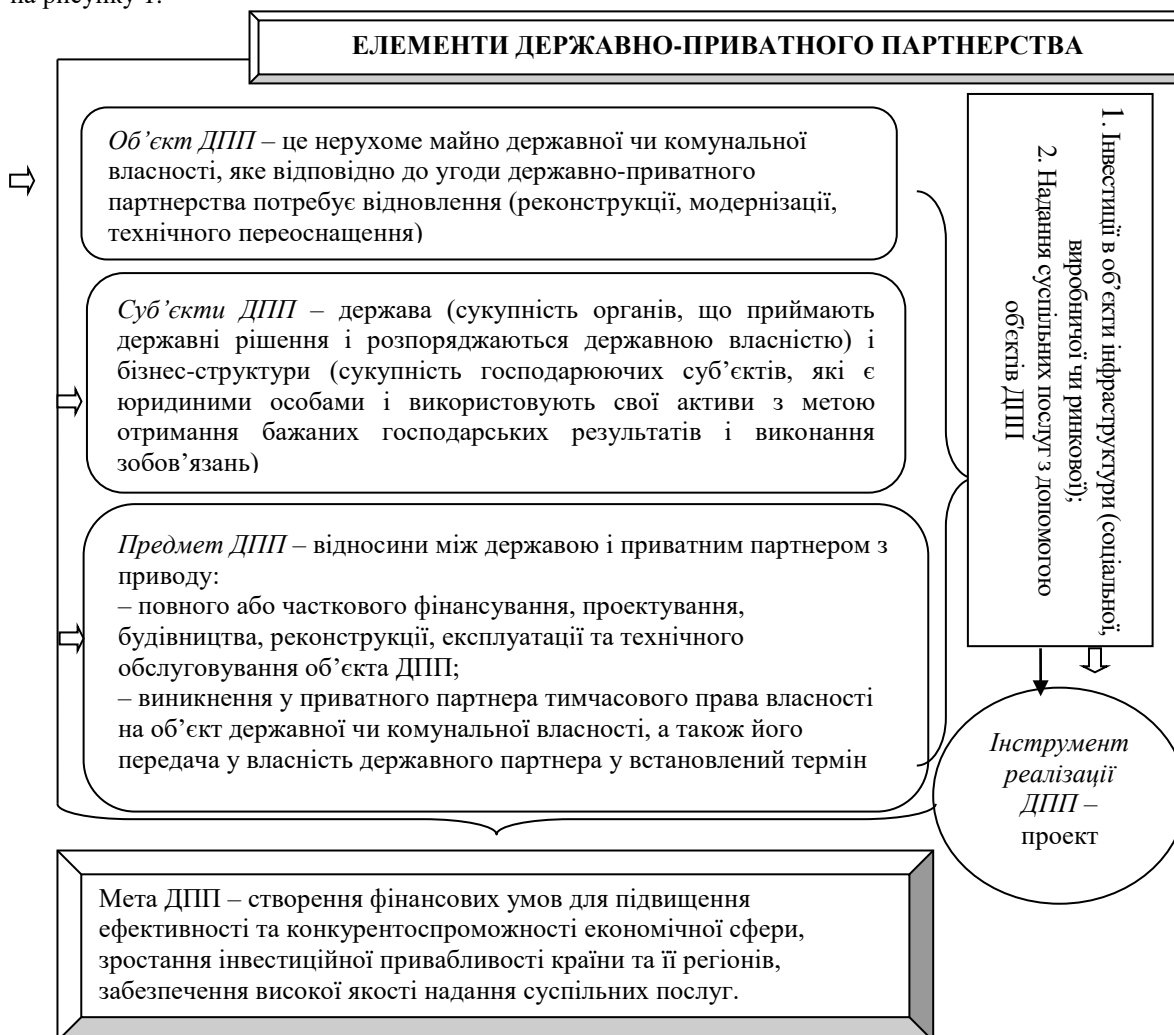
може бути реалізована в найважливіших сферах, що зачіпають загальнонаціональні інтереси (соціальна сфера, транспорт, енергетика тощо), зокрема в інноваційному секторі економіки, і відноситься до сфери проведення активної державної промислової політики і реалізації «погоджувальних» (що стосуються договірному партнерства держави і корпорацій) принципів взаємодії і макропланування» [11, с. 156].

Проведене дослідження свідчить про те, що підходи науковців до трактування поняття «державно-приватне партнерство» є різноманітними та неоднорідними. Одні автори зосереджують увагу на суспільній важливості спільних проектів держави і бізнесу, інші розглядають як інструмент вирішення завдань держави в економічній чи соціальній сферах, деякі вважають засобом досягнення вигод для учасників партнерства.

Дослідження наукових уявлень про категорію «державно-приватне партнерство» дало змогу розглядати дану дефініцію у вузькому та широкому розумінні. Так, у широкому розумінні державно-приватне партнерство необхідно розглядати як довгострокове взаємовигідне співробітництво між державними органами влади й суб'єктами підприємницької діяльності, що регулюється правовим забезпеченням і передбачає консолідацію фінансово-інвестиційних, організаційних, управлінських та інтелектуальних ресурсів держави і приватного капіталу, а також розподіл ризиків між партнерами з метою досягнення максимального економічного та соціального ефекту.

У вузькому аспекті – це фінансові відносини між державними органами влади та приватними структурами на взаємовигідних умовах, які передбачають інвестування коштів приватного партнера в об'єкти державної власності і здійснення спільного управління ними.

Сутність державно-приватного партнерства деталізують об'єкт, суб'єкти, предмет і мета, зображені на рисунку 1.

Довідка: *Побудовано автором

Рис. 1. Сутнісні елементи державно-приватного партнерства*

Наведений рисунок свідчить про те, що метою такого партнерства є розвиток державної власності за рахунок об'єднання зусиль і ресурсів держави та приватного бізнесу. Держава при цьому залишає за собою функції контролю і регулювання. Основними ознаками згаданих відносин є органічне поєднання інтересів суспільства і бізнесу; прозорість витрачання державних коштів і гарантія задоволення суспільних потреб з боку підприємницького сектора; рівноправна співпраця державних і приватних економіко-виробничих структур; єдині правила взаємодії сторін, обумовлені в договорах, контрактах та інших офіційних документах; збалансованість ресурсних вкладів, витрат, ризиків, отриманих результатів для досягнення цілей державно-приватного партнерства.

Таким чином, державно-приватне партнерство забезпечує, з одного боку, сприятливі умови ведення бізнесу, а з іншого, – розв'язання важливих соціально-економічних завдань. Воно дає змогу розвивати відносини бізнесу і держави, залучати ресурси приватного сектора в галузях економіки, що перебувають у власності держави та місцевих органів влади, а також використовувати приватну підприємницьку ініціативу для підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів.

Практична реалізація дій, соціально-економічних вигод державно-приватного партнерства забезпечується через фінансовий механізм, який потребує поглибленого дослідження концептуальних аспектів таких суміжних понять, як «механізм» та «фінанси».

Загалом у сучасній науковій літературі існує думка щодо використання суб'єктивістського та об'єктивістського підходів до визначення поняття «механізм». Відповідно до першого підходу, згадане поняття відображає систему інструментів, способів, методів, важелів впливу на економічні процеси; другого – сукупність станів, явищ, процесів, що протікають в економічній системі [7, с. 18–22].

Основою для ефективного функціонування будь-якого механізму є фінанси, які етимологічно походять від латинського слова «finis» (строк платежу). Від цього слова відбулося розгалуження слів середньовічної латини «finatio», «financia», «financia rescuniaria», що означали в XIII й XIV ст. грошове зобов'язання, платіж, сума коштів.

Західні вчені при трактуванні дефініції «фінанси» використовують прагматичний підхід. Найхарактернішими визначеннями сучасної англо-американської фінансової школи є наступні:

1) фінанси – це наука про мистецтво управління грошима. Фінанси охоплюють явища, соціально-економічні процеси, інструменти, ринки, що пов'язані з рухом грошових коштів між державами, підприємствами та індивідуумами [16, с. 4];

2) фінанси – це наука про те, яким чином люди керують витрачанням і надходженням дефіцитних грошових ресурсів протягом певного періоду часу [4, с. 15];

3) фінанси – це наука про сукупність монетарних ресурсів, а також методів, способів та прийомів їх генерування та використання [19, с. 120].

Узагальнюючи погляди західних науковців на категорію «фінанси», варто зазначити, що вони відображають предмет вивчення фінансової науки.

Науковці вітчизняної фінансової школи традиційно визначають фінанси як економічну категорію, що відображає економічні (О.Р. Романенко) [12] чи грошові відносини (С.В. Мочерний) [8], пов'язані з формуванням, розподілом і використанням централізованих і децентралізованих грошових фондів (вартості ВВП, фінансових ресурсів) з метою здійснення діяльності суб'єктів господарської діяльності, виконання державою її функцій в економічній та соціальній сферах. Ми погоджуємося з таким розумінням сутності фінансів, адже у ньому проявляються їх характерні ознаки, зокрема:

1) розподільча і перерозподільча – здійснення за допомогою фінансів розподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу між різними сферами економіки, галузями та регіонами;

2) відтворювальна – утворення необхідних суспільству централізованих (державний і місцеві бюджети) і децентралізованих фондів (фонд відшкодування матеріальних витрат, фонд амортизації, фонд споживання, фонд накопичення). Фонди також існують у динаміці і часовому вимірі, вони, фактично, є віртуальним місцем, де відбувається розгалуження дохідних і видаткових грошових потоків;

3) обліково-контролююча – тенденції та динаміка руху фінансів свідчить про ефективність функціонування як державних і місцевих органів влади, так і суб'єктів господарської діяльності. Крім того, ця ознака пов'язана з фінансовою дисципліною, що передбачає контроль за своєчасним, повним обсягом виконання фінансових зобов'язань;

4) регулююча – здійснення впливу держави на окремі підприємства, галузі і регіони шляхом підвищення або зниження податків, введення або скасування податкових пільг, надання субсидій, позик тощо;

5) соціальна – використання фінансових пільг державою дає можливість впливати на соціальне становище різних категорій населення, загальний соціальний клімат в країні.

Таким чином, фінанси є стрижнем економічної і соціальної системи суспільства. При цьому збалансування фінансових потоків, забезпечення оптимальних пропорцій розподілу та узгодження їх у часі здійснюється через дієвий фінансовий механізм. Розкриття особливостей формування та функціонування останнього потребує ґрунтовного аналізу його сутності, вивчення сформованих методологічних підходів до визначення змісту.

У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі відсутня єдина точка зору вчених на зміст поняття фінансовий механізм. Загалом він представлений як засіб практичного використання в економічній системі держави фінансових важелів, спрямованих на регулювання різних процесів або об'єктів в системі управління фінансів на різних рівнях.

В цілому найпоширенішими визначеннями вчених стосовно фінансового механізму є наступні: як система управління фінансами (М.М. Артус) [1]; як система управління фінансовими відносинами (Р.С. Сайфулін, А.Д. Шеремет) [14]; як система дії фінансових важелів (І.Т. Балабанов) [2].

Можна констатувати, при концептуалізації поняття «фінансовий механізм» деякі автори розуміють його як систему управління в цілому або як її елементи (важелі, інструменти, методи тощо). Крім того, по-різному розглядають об'єкти впливу фінансового механізму, до яких відносять фінансові ресурси, фінансові відносини, фінансову чи господарську діяльність.

Узагальнюючи дослідження різних вчених, можна зробити висновок, що під фінансовим механізмом розуміється сукупність фінансових форм, методів, інструментів впливу на соціально-економічний розвиток країни в процесі реалізації діяльності державних та місцевих органів влади, суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності. Завдяки йому відбувається практичне використання фінансових важелів, спрямованих на регулювання різних процесів або об'єктів в системі управління на різних рівнях фінансової системи.

На відміну від понять «державно-приватне партнерство», «механізм», «фінанси», «фінансовий механізм», які досліджують зарубіжні та вітчизняні вчені, теоретико-практичні питання розвитку фінансового механізму державно-приватного партнерства досі не належали до концептуальних наукових розробок. Допоки вітчизняна економічна наука не приділятиме достатньої уваги методологічним аспектам згаданим питанням, Україна відставатиме з розробленням ефективних проектів у соціально-економічній сфері. Адже прийняті рішення стосовно реалізації проектів за участі держави і приватного сектору здебільшого поодинокі, короткострокові й не завжди можуть бути реалізовані в межах елементів чи форм єдиної системи. Саме тому виникає потреба у з'ясуванні сутності поняття «фінансовий механізм державно-приватного партнерства».

На основі аналізу трактувань зазначених понять і концептуальних підходів до їх сутності вважаємо, що найоптимальнішим є наступне визначення: «Фінансовий механізм державно-приватного партнерства – це сукупність фінансових форм, методів, важелів та інструментів організації фінансових відносин в сфері співпраці органів державної влади та приватного сектора з метою розробки, затвердження та реалізації проектів, спрямованих на соціально-економічний розвиток країни чи окремої території». Особливостями згаданого механізму у вітчизняній практиці є: незавершеність процесу його становлення; зниження результативності даного механізму через асиметрію державно-приватного партнерства, що виражається в домінуванні державного партнера та сервісної ролі приватного партнера; використання запозичених фінансових інструментів, які не пристосовані до умов внутрішнього середовища; слабка структуризація даного механізму, що виражається у відсутності або нестійкому функціонуванні багатьох його компонентів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи вищенаведене, актуальним є подальше дослідження сутності та структурних елементів фінансового механізму державно-приватного партнерства. Адже ефективне його функціонування сприятиме якісному виконанню завдань та цілей держави стосовно розвитку соціальної інфраструктури та різних секторів економіки, а також забезпеченню сталого людського розвитку та задоволенню потреб громадян. Крім того, дасть змогу модернізувати об'єкти інфраструктури і забезпечити додаткові надходження до бюджету.

Список використаної літератури:

1. Артус М.М. Проблеми трактування сутності та функцій категорії «фінанси» / М.М. Артус // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 127–134.
2. Балабанов І.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? / И.Т. Балабанов. – Москва : Финансы и статистика, 1994. – 343 с.
3. Белицкая А.В. Государственно-частное партнерство: понятие, содержание, правовое регулирование : автореф. дис. ... к.ю.н. : Спец. 12.00.03 / А.В. Белицкая. – МГУ им. М.В. Ломоносова. – Москва, 2011. – 24 с.
4. Боди З. Финансы / З.Боди, Р.Мертон / пер. с англ. – Москва : ИД «Вильямс», 2007. – 592 с.
5. Варнавский В.Г. Государственно-частное партнерство: некоторые вопросы теории и практики / В.Г. Варнавский // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 9. – С. 41–50.
6. Гош О. Про економічну сутність понять «співробітництво» і «партнерство» / О.Гош // Економіка України. – 2012. – № 5. – С. 91–95.
7. Економічна енциклопедія : у 3-х т. Т. 1 / за ред. С.В. Мочерного та інші. – Київ : Академія, 2000. – 864 с.
8. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 3 / за ред. В.Мочерного. – Київ : «Академія», 2002. – 952 с.
9. Запатріна І. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні / І.Запатріна, Т.Лебеда // Економіст. – 2011. – № 3. – С. 52–58.
10. Михеев В.А. Государственно-частное партнерство в реализации приоритетных национальных проектов / В.А. Михеев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://viperson.ru/wind.php?ID=291211>.

11. *Нейкова І.С.* Державно-приватне партнерство як складова інвестиційного механізму інноваційного розвитку / *І.С. Нейкова* // Науковий вісник Національного університету ДПС України (Економіка, право). – 2010. – № 1 (48). – С. 152–160.
12. *Романенко О.Р.* Фінанси: підручник / *О.Р. Романенко*. – 4-те вид. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 312 с.
13. *Снельсон П.* Государственно-частные партнерства в странах с переходной экономикой / *П.Снельсон* // Право на этапе перехода 2007. Государственно-частные партнерства. – Лондон : Европейский банк реконструкции и развития. – 2007. – 89 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ebrd.com/russian/downloads/research/law/lit071ru.pdf>.
14. *Шеремет А.Д.* Финансы предприятий / *А.Д. Шеремет, П.С. Сайфулин*. – Москва : ИНФРА-М, 1999. – 343 с.
15. *Cadre juridique des partenariats public-privé / J.Biesmans, P.Gillion, J.De Meester, M.Lefebvre*. – Confédération Construction est l'organisation coupole de l'ensemble du secteur de laconstruction en Belgique. – Bruxelles : Editeur responsable: Robert de Mûelenaere. – 2010. – P. 5.
16. *Gitman L.J.* Basic Managerial Finance / *L.J. Gitman*. – 2nd ed. – New York : Harper & Row Publishers. – 1989. – 693 p.
17. *Link A.N.* Public/private partnerships: innovation strategies and policy alternatives / *A.N. Link*. – New York : Springer Science + Business Media. – 2006. – 160 p.
18. *Medall Vela F.* Estrategias de internacionalización de las constructoras españolas: Minor thesis. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya / *F.Medall Vela*. – 2006. – 101 p. – P. 81. – Access mode : <http://upcommons.upc.edu/handle/2099.1/3304> ; <http://upcommons.upc.edu/pfc/bitstream/2099.1/3304/15/54112-15.pdf>.
19. *Parker R.H.* Macmillan Dictionary of Accounting / *R.H. Parker*. – 2nd ed. – The Macmillan Press LTD, 1992. – 307 p.

References:

1. Artus, M.M. (2007), «Problemy traktuvannia sutnosti ta funktsii katehorii «finansy», *Finansy Ukrainy*, No. 4, Pp. 127–134.
2. Balabanov, I.T. (1994), *Osnovi finansovogo menedjmenta. Kak upravlyat kapitalom?*, Finansyi i statistika, Moskva, 343 p.
3. Belitskaya, A.V. (2011), *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: ponyatie, soderjanie, pravovoe regulirovanie*, abstract of diss. k.yu.n., Spec. 12.00.03, MGU im. M.V. Lomonosova, Moskva, 24 p.
4. Bodi, 3. and Merton, R. (2007), *Finansyi: ucheb. posobie*, Translate by English, Moskva: ID «Vilyams», 592 p.
5. Varnavskiy, V.G. (2011), «Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: nekotoryie voprosyi teorii i praktiki», *Mirovaya ekonomika i mejdunarodnyie otnosh'eniya*, No. 9, Pp. 41–50.
6. Hosh, O. (2012), «Pro ekonomichnu sutnist poniat «spivrobitnytstvo» i «partnerstvo», *Ekonomika Ukrainy*, No. 5, Pp. 91–95.
7. Mochernoho, S.V. and others (2000), *Ekonomichna entsyklopediia: u 3-kh t., Vol.1*, Akademiia, Kyiv, 864 p.
8. Mochernoho, V. (ed.) (2002), *Ekonomichna entsyklopediia: u trokh tomakh., Vol. 3*, «Akademiia», Kyiv, 952 p.
9. Zapatrina, I. and Lebeda, T. (2011), «Derzhavno-privatne partnerstvo yak faktor ekonomichnoho zrostantia ta problemy yoho rozvytku v Ukraini», *Ekonomist*, No. 3, Pp. 52–58.
10. Miheev, V.A. *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo v realizatsii prioritetnyih natsionalnyih proektov*, available at: <http://viperson.ru/wind.php?ID=291211>
11. Neikova, I.S. (2010), «Derzhavno-privatne partnerstvo yak skladova investytsiinoho mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku», *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (Ekonomika, pravo)*, No. 1 (48), Pp. 152–160.
12. Romanenko, O.R. (2009), *Finansy: pidruchnyk*, 4te, Kyiv, Tsentri navchalnoi literatury, 312 p.
13. Snelson, P. (2007), *Gosudarstvenno-chastnyie partnerstva v stranah s perehodnoy ekonomikoy. Pravo na etape perehoda 2007*, Gosudarstvenno-chastnyie partnerstva, London: Evropeyskiy bank rekonstruktsii i razvitiya, 89 p., available at: <http://www.ebrd.com/russian/downloads/research/law/lit071ru.pdf>
14. SHERemet, A.D. and Sayfulin, R.S. (1999), *Finansyi predpriyatiy*, INFRA-M, Moskva, 343 p.
15. Biesmans, J., Gillion, P., De Meester, J. and Lefebvre, M. (2010), *Cadre juridique des partenariats public-privé*, Confédération Construction est l'organisation coupole de l'ensemble du secteur de laconstruction en Belgique, Bruxelles: Editeur responsable: Robert de Mûelenaere, P. 5.
16. Gitman, L.J. (1989), *Basic Managerial Finance*, 2nd ed., New York, Harper & Row Publishers, 693 p.
17. Link, A.N. (2006), *Public/private partnerships: innovation strategies and policy alternatives*, New York: Springer Science + Business Media, 160 p.
18. Medall Vela, F. (2006), *Estrategias de internacionalización de las constructoras españolas: Minor thesis*, Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, 101 p.
19. Parker, R.H. (1992), *Macmillan Dictionary of Accounting*, 2nd ed., The Macmillan Press LTD, 307 p.

Шулюк Богдана Степанівна – кандидат економічних наук, доцент Тернопільського національного економічного університету.

Наукові інтереси:

– фінанси, фінанси державно-приватного партнерства.

Тел.: +38 (097) 720–70–76.

E-mail: BohdanaShulyuk@i.ua.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2018.